

SLOVENŠČINA, 5. razred

UČNA TEMA: SAMOSTALNIK

POTEK URE

Poglejmo okoli sebe. Kaj vse vidimo? Je ob nas kakšna žival? Katera? Vidimo kakšno osebo? Kdo je to? Kaj pa trenutno občutimo?

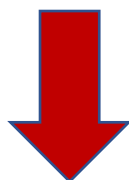
Na vprašanja smo odgovarjali s **samostalniki**. Našteli smo različne predmete in bitja in pojme.

Samostalniki so besede, ki poimenujejo **BITJA**, **STVARI** ali **POJME**.

Med **BITJA** uvrščamo: **LJUDI**, **ŽIVALI** in **RASTLINE**.

Primeri

Miha, sin, vojak, kuharica, šofer, Maša, deklica, čarovnik, pisateljica, dojenček, nogometaš

To so **BITJA** - **LJUDJE**.

sova, uš, bivol, morski konjiček, školjka, jazbec, miš,
črv, jegulja, kit, korale, vodomec, gad, ris

To so BITJA - ŽIVALI.

vrtnica, solata, češnja, javor, trava, por,
jerebika, jelka, paradižnik, trobentica, origano,
avokado, tulipan, tobak, šparglji

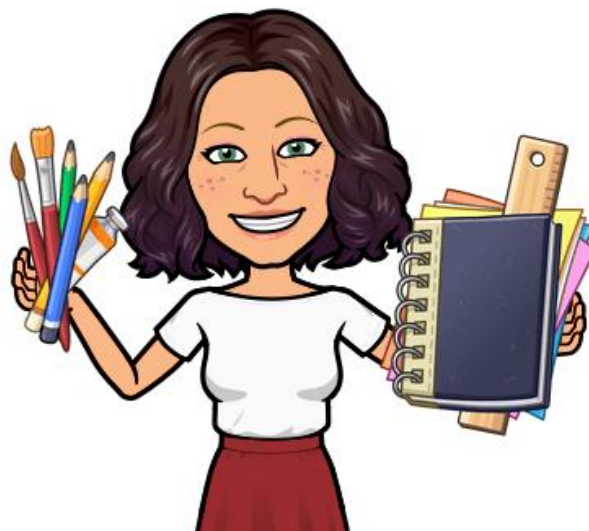
To so BITJA – RASTLINE.

STVARI so predmeti, ki nas obdajajo - torej vse tisto, kar lahko primemo, vidimo, okusimo, ...

Naštejmo nekaj primerov stvari...

telefon, kolo, knjiga, tabla, vrata, sol, pica, kolovrat, pisalo, radirka, sponka, žerjav, vlak, most, polje, ...

Kaj pa so POJMI?

Lahko rečemo, da so pojmi nasprotje stvarem. Ne moremo jih prijeto, videti, okusiti, lahko pa jih občutimo ...

Med pojme navadno spadajo čustva, občutki.

sreča, radost, zadovoljstvo, ponižanje, sram, smrt, življenje, vzhičenost, razum, modrost, prijaznost, ljubezen, ...

SAMOSTALNIKU LAHKO DOLOČIMO SPOL.

Pri moškem spolu si pomagamo z besedico **TISTI**.

TISTI otrok

TISTI sladoled

TISTI zvočnik

TISTI čas

Pri ženskem spolu si pomagamo z besedico **TISTA**.

TISTA ptica

TISTA torta

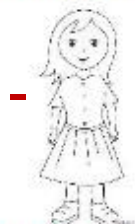

TISTA igra

TISTA pomlad

Pri srednjem spolu si pomagamo z besedico **TISTO**.

TISTO dekle

TISTO drevo

TISTO letalo

TISTO veselje

SAMOSTALNIKU LAHKO DOLOČIMO ŠTEVILO.

ednina – ena žoga, en fant, eno zrcalo

dvojina – dve hiši, dva moža, dve drevesi

množina – trije učitelji, osem žog, sto dni

Kako bi se vprašali po podčrtanih besedah?

Prodajalka me je lepo pozdravila. → **Kdo** me je lepo pozdravil

Izgubila sem ključ. → **Kaj** sem izgubila?

Čas hitro teče. → **Kaj** hitro teče?

Po samostalnikih se vprašamo z vprašalnicama **KDO** ali **KAJ** (je to).

Vprašalnico **KDO** uporabimo za osebe: npr. **Kdo** mi je vzel zvezek? **Marjeta**.

Vprašalnico **KAJ** uporabimo za živali, rastline, stvari in pojme: npr. **Kaj** imaš v roki? **Nalivno pero**.

ZAPIS V ZVEZEK

npr. kuhar, Cof, Sneguljčica, jablana, nosorog, Novak, smučar

npr. torba, telefon, muzej, PIL, audi, Ljubljana, Mars

npr. sreča, lepota, ljubezen, mir, čas, spoštovanje, učenje

BITJA

STVAR

POJME

POIMENUJEMO

SAMOSTALNIK

KDO je to ali KAJ je to?

DOLOČIMO MU

SPOL

ŠTEVILO

MOŠKI

SREDNJI

EDNINA

MNOŽINA

TISTI Jaka

TISTO drevo

(EN) korak

DVOJINA

(TRI ALI VEČ)

ŽENSKI

TISTA žoga

(DVE) učenki

hiše

VAJE ZA UTRJEVANJE SAMOSTALNIKA

Izberi si tri različne črke iz svojega imena (če zmanjka črk, uporabi črke iz priimka) in na vsako od teh črk v razpredelnico zapiši po eno osebo, žival, rastlino, stvar in pojem.

Primer

Osebe	Živali	Rastline	Stvari	Pojmi
kuhar	koala	kaktus	kuhalnica	krohotaenje

Namesto sličic vstavi samostalnike.

NEKOČ SO V KAMNIKU ŽIVELI . IZUČILI SO SE ZA .

KAMNIČANI SO GRADILI ZA NJIHOVO NOVO MAŠO.

ZMANJKALO JE , ZATO SO PROSILI BOGATO GROFICO .

ZA . SE JE RAZJEZILA: »RAJE SE SPREMENIM V .

KAKOR DA BI DALA EN SAM ZA VAŠO !« KO JE TO REKLA,

SE JE SPREMENILA V , VPILA JE IN SE SPLAZILA V .

S JE MOČNO UDARILA PO , DA SE JE VTISNILA

V . SE JE ODPRLA IN JO POŽRLA. ŠE VEDNO LEŽI

POD IN ČUVA   ZA TISTEGA, KI JO BO REŠIL.

SAMOSTALNIK – utrjevanje

Ime: _____

Datum: _____

1. Preberi besedilo in izpiši samostalnike.

Ob mlaki so imele žabe pevske vaje. Nenadoma pa se k njim izza vrbe prikrade velika kača. Kot blisk zgrabi prvo pevko in takoj zbeži v luknjo. Žabice so poklicale na pomoč Jošta. Ta je odločil, da ji bodo s škarjami razparali trebuh in tako rešili njihovo sestrico.

osebe: _____, _____,

živali: _____, _____,

rastline: _____

reči: _____

pojmi: _____, _____,

2. V besedilu podčrtaj pojme.

Z vpitjem sem odganjal grozo, ki me je navdajala v gozdni samoti, hkrati pa mi je burno delovala domišljija. V mislih sem podoživljal vse, kar sem kdaj bral ali slišal. Zamišljal sem si, da sem kateri izmed junakov teh zgodb. Zdaj sem Robinzon, zdaj razbojnik Lazarini ali tihotapec Andrejon, ki ga je poznala moja stara mati. (po Francetu

Bevku)

3. Poišči pojme in jih obkroži.

Vsaka nesreča vodi k sreči.

Čas je zlato.

Lepota brez dobrote nima toplote.

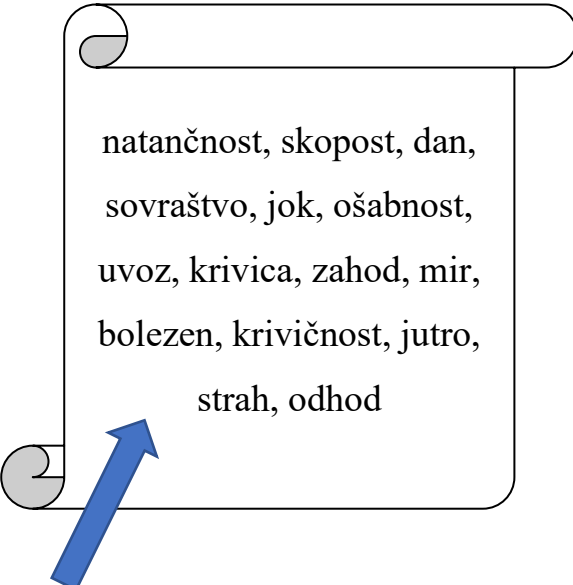
Korenina vsega zla je lakomnost.

Bolje tenak mir kot tolsti prepir.

Vztrajnost je pot k uspehu.

Humor je sol življenja.

Dober nauk ne škoduje do smrti.

natančnost, skopost, dan,
sovražstvo, jok, ošabnost,
uvoz, krivica, zahod, mir,
bolezen, krivičnost, jutro,
strah, odhod

4. Pojmom poišči nasprotja. Te poišči na zgornjem plakatu.

vojna _____

ponižnost _____

izvoz _____

vzhod _____

pogum _____

pravica _____

radodarnost _____

prihod _____

ljubezen _____

smeh _____

zdravje _____

večer _____

pravičnost _____

noč _____

površnost _____

5. V naslednjem odlomku podčrtaj samostalnike.

V bajti na kraju vasi je živel nekoč siromašna žena, ki je imela sina edinca. S težkim delom je mati preživljala sebe in otroka. Ko je sin dorasel v dečka, je spoznal, kako težko jima je življenje. Odločil se je zato, da ne bo več v breme siroti materi, in je sklenil, da si bo tudi on poiskal kruha pri drugih ljudeh. Ko je zaslužil tri krajcarje, se ga je polotila želja, da bi šel po svetu. (po ljudski)

6. Razmisli, kaj pomenijo naslednji samostalniki. Svoje ugotovitve zapiši na ustrezna mesta v preglednici.

Hrček, sveča, otožnost, hlod, mušnica, bolečina, tele, nakovalno, banana, priznanje, žaba, zelje, oholost, jopica, uspeh, dežnik, kreda, plahost, ravnilo, prodajalec, ljubezen, krivica, čoln, Breda, zabavnost, lonec, bratranec

BITJE	REČ (STVAR)	POJEM

7. Napiši vsaj pet pojmov, ki so značilni zate ali za tvojega prijatelja. (marljivost, delavnost...)
